

УДК 687.12.01:745“18”

ЖІНОЧНІСТЬ В ДИЗАЙНІ КОСТЮМУ ХІХ СТ. ДЕКОРАТИВНО-ФАКТУРНИЙ АСПЕКТ

ЯКИМЧУК Олена

Херсонський національний технічний університет, Херсон, Україна

У роботі виявлено найбільш розповсюджені тканини для виготовлення жіночих костюмів ХІХ ст. Визначено основні декоративно-фактурні елементи, які формують жіночний образ. Встановлено тенденцію до нарощування декоративної маси жіночого костюма ХІХ ст. протягом 80 років.

Ключові слова: *костюм ХІХ ст., жіночність, декор, декоративно-фактурні елементи, фактура, дизайн костюма.*

ВСТУП

Сьогодні комфорт у жіночому вбранні є визначальним для багатьох представниць слабкої статі. Таким чином спостерігаємо втрату жіночності. Це зумовлено прискореним ритм життя та боротьбою за рівність статей. В результаті жінки досягли бажаного, але при цьому майже втратили індивідуальність своєї статі. Одним із зразків жіночого образу є костюм ХІХ ст., який склався як стереотип в даному аспекті для більшості представників сучасного суспільства. Пряма трансляція складного за формою, масою, вагою та пластикою комплексу є недоцільною, враховуючи ергономічні вимоги теперішнього споживача. Але при певній трансформації в процесі дизайн-проекування костюмом ХІХ ст. може зазвучати з новими відтінками.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Контрасту маскулітним та фемінітним образам надає тенденція до збільшення декоративної акцентної маси в композиції костюму, яка базується на прикрашанні одягу фактурними деталями. Тому дослідження жіночого костюма ХІХ ст. в декоративно-фактурній площині представляє значний інтерес як компонента стереотипної моделі фемінітного образу і є актуальним завданням в контексті сьогодення.

Метою дослідження є визначення декоративно-фактурної палітри жіночого костюму ХІХ ст. як потенційного інструментарію для створення жіночних образів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Для формування предметного поля дослідження, здійснено базисний розгляд понять, «жіночність», «декор» та «фактура» в сферах мистецтва, дизайну костюма, психології, соціології, естетики, філології та філософії. Аналіз літературних джерел засвідчив, що на сьогодні поняття «жіночність» майже не розглядається в теорії моди і зовсім

відсутнє як інспірація в дизайн-проекуванні костюма, хоча дана тема є актуальною в інших областях науки. Даний факт є парадоксальним, оскільки термін «жіночність» є улюбленим інструментом модних глянців, телепередач та Інтернет-сайтів. Філософи, психологи, педагоги, соціологи, культурологи, літератори неодноразово звертаються до теми жіночного ідеалу та образу. Тобто при широкому розгляді жіночності в духовній, моральній, етичній площині образу, відсутні візуальні моделі досліджуваного феномену. Тому це питання потребує детального аналізу в аспекті костюму як візуальної оболонки образу.

В результаті аналізу визначено, що декоративно-фактурними елементами в костюмі можна вважати як орнаментовані текстильні полотна так і його певні деталі (або їх частини), поверхня матеріалу яких зазнала пластичної зміни за рахунок різних технічних маніпуляцій (банти, складки, рюші, буфи, вишивка, бахрома тощо).

Зовнішній прояв поверхні матеріалу – тобто фактура – створює зовнішній вигляд виробу і визначає його зоровий образ. Вона може бути гладкою, матовою, шорсткою, плетеною, ворсистого, волокнистою, гофрованою та рельєфною, блискучою, дрібнозернистою. Тому вона тісно пов'язана з декором. За допомогою фактури можна передати настрої в одязі – м'якість, легкість, бруталність, жорсткість, та ін.

Визначено, що найпоширенішими із тканин для пошиття жіночих костюмів XIX ст. були: атлас, ситець, тафта, парча, оксамит, кашемір, сатин, муар, органза, саржа, фая, тюль, плюш. За способом отримання орнаменту тканин можна поділити на жакардові, картаті та друковані. За способом опорядження вони були гладкофарбовані, друковані, виконані в техніці «муар».

В результаті аналізу орнаментики можна визначити наступні мотиви: геометричний (смужки, клітинки, плями, точки, хвилі), рослинний (квіти, букети, вінки, гірлянди, плоди, листя, гілки, пейсли) та комбінований (зооморфний і рослинний, антропоморфний і рослинний, клітинка та квіти, смужки і квіткові гірлянди, хвилеподібні лінії та квіткові гірлянди). Основними композиційними елементами зооморфних орнаментальних мотивів були пташки та комахи. Для антропоморфної орнаментики характерні сюжетні пасторальні композиції.

Для визначення основних видів декоративно-фактурних елементів було сформовано емпіричну базу дослідження, яка налічує 841 костюм.

В результаті аналізу можна виділити 35 видів декоративно-фактурних елементів в жіночому костюмі 1820-1899 рр.:

– елементи із тканин (драпіровки, складки (м'які, жорсткі, застрочені), защипи, зборки, оборки, рюші, фестони, буфи (прості, складні), оригами (прості, складні), аплікація та гірлянди, банти, пати, хлястики);

– бахрома (обсипна, із ниток, із синельного шнура, із бусин, із бісеру, із бусин, обтягнутих шовковими нитками, з паетками, із помпонів, «садова решітка» (із ниток, із ниток та бісеру, із бусин, обтягнутих

шовковими нитками), китиці (із ниток, із хутра, із шнура, із ниток та бусин, із бусин, із бусин, обтягнутих шовковими нитками);

- оздоблення сутажем, шнуром, тасьмою та бейкою;
- кант (в рельєфі, по краю деталі);
- вишивка (нитками, бісером, перлами, декоративне вистьобування);
- ґудзики (металеві, емальовані, ажурні, обплетені, обтягнуті тканиною, перламутрові, із вишивкою, тиснені із тканини);
- оздоблення пір'ям, хутром мереживом.

Аналіз зустрічності декоративних елементів жіночого костюму 1820-1899 рр. було проведено в наступному ракурсі. Для систематизації отриманих результатів вирішено представити дані в межах хронологічного відрізка з періодом в 10 років. Ранжування факторів відбувалося за принципом руху від більшого до меншого значення частки зустрічності різних видів декору. Отримані результати дослідження представлено у вигляді діаграм восьми часових відрізків в 10 років.

Встановлена тенденція до нарощування декоративно-фактурних елементів у жіночому костюмі 1820-1899 рр. (від 19 до 34 позицій в межах дослідження).

ВИСНОВКИ

1. Окреслено термінологічні дефініції основних термінів предметного поля дослідження: «жіночність», «декор», «фактура», та визначено їх лексику в аспекті дизайн-проекування костюму.

2. Виявлено найбільш розповсюджені тканини для виготовлення жіночих костюмів XIX ст.: атлас, ситець, тафта, парча, оксамит, кашемір, сатин, муар, органза, саржа, фай, тюль, плюш. В результаті аналізу орнаментики можна визначити наступні мотиви: геометричний (смужки, клітинки, плями, точки, хвилі), рослинний (квіти (букети, вінки, гірлянди), плоди, листя, гілки, пейслі) та комбінований (зооморфний і рослинний, антропоморфний і рослинний, клітинка та квіти, смужки і квіткові гірлянди, хвилеподібні лінії та квіткові гірлянди).

3. Визначені основні види декоративно-фактурних елементів в жіночому костюмі XIX ст.: елементи із тканин, бахрома, оздоблення сутажем, шнуром, тасьмою та бейкою, кант, вишивка, ґудзики, оздоблення пір'ям, хутром мереживом. Загальний список елементів склав 35 позицій.

4. Встановлена тенденція до нарощування декоративно-фактурних елементів у жіночому костюмі 1820-1899 рр. (від 19 до 34 позицій в межах дослідження).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ходж С. Искусство. 50 идей, о которых нужно знать [текст] / С.Ходж. – пер. с англ. М. Александровой. – М. : Фантом Пресс, 2014. – 208 с.
2. Тканко З.О. Мода в Україні ХХ ст. [текст] / З.О. Тканко. – Львів : Артос, 2015. – 236 с.
3. Стил В. Парижская мода и визуальная культура на рубеже XIX-XX веков. [Электронный ресурс] / В.Стил // Теория моды. Одежда. Тело. Культура. – 2013. – № 28. – Режим доступа до журн.: <http://www.nlobooks.ru/node/3688>. http
4. Фридан Б. Загадка женственности [текст] / Б. Фридан М.: Прогресс. Литера. – 1994. – 318 с.
5. Серов Н.В. Образ человека будущего: Кого и Как воспитывать в подрастающих поколениях [текст] / под ред. Базалука О.А.: коллективная монография. – Т. 3 – М. : МФКО, 2013. – 340 с.
6. Турутина Е.С. Андрогинность как выражение антропологического смысла любви в гендерной конструкции отечественного философско-культурологического дискурса [текст] / Е.С. Турутина // Вестник ТГПУ, 2006. – Вып. 7. – С. 98-105.
7. Лассаль Пьер. Грааль и вечная женственность [текст] / П. Лассаль. – С.П-б. : Деметра, 2009 – 155с.

YAKYMCHUK O.

FEMININITY IN COSTUME DESIGN OF THE XIX CT. DECORATIVE AND TEXTURE ASPECT

The work revealed the most widespread fabrics for the manufacture of women's costumes of the XIX ct. The main decorative elements that form the female image are determined. Defined a tendency to increase the decorative mass of the women's costume of the XIX ct. for 80 years.

Key words: *costume of the XIX st., femininity, decor, decorative-texture elements, texture, costume design.*